

Zákonné pojištění nepojízdného vozidla

Soudní dvůr Evropské unie zveřejnil dne 29. 4. 2021 rozsudek ve věci C-383/19 Powiat Ostrowski vs. Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny, který stanovil, že čl. 3 první pododstavec Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/103/ES ze dne 16. září 2009 o pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel a kontrole povinnosti uzavřít pro případ takové odpovědnosti pojištění musí být vykládán v tom smyslu, že uzavření smlouvy o pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorového vozidla je povinné, jestliže je dotyčné vozidlo v členském státě zaregistrováno, pokud nebylo v souladu s použitelnou vnitrostátní právní úpravou řádně vyřazeno z provozu.

Rozhodnutím ze dne 16. ledna 2018 rozhodl Sąd Rejonowy w Ostrowie Wielkopolskim (okresní soud v Ostrowie Wielkopolskim, Polsko) o propadnutí vozidla registrovaného v Polsku ve prospěch územního samosprávného celku Powiat Ostrowski (okres Ostrów, Polsko). Okres se dne 7. února 2018 stal vlastníkem vozidla a následně od 23. dubna 2018 pojistil okres předmětné vozidlo. Vzhledem ke špatnému technickému stavu se okres rozhodl předat vozidlo k likvidaci. Vozidlo proto bylo za účelem likvidace dopraveno do zařízení ke sběru vozidel, které vydalo osvědčení o jeho likvidaci. Na základě tohoto osvědčení bylo vozidlo dne 22. června 2018 vymazáno z registru.

Dne 10. července 2018 Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny (Garanční fond pojištění, Polsko) informoval okres o jeho zjištění, že uvedené vozidlo nebylo do 22. dubna 2018 pojištěno a že okres musí uhradit pokutu ve výši 4 200 PLN (přibližně 933 eur) za nesplnění povinnosti uzavřít smlouvu o pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu tohoto vozidla v období od 7. února do 22. dubna 2018 (dále jen „sporné období“).

Dne 25. září 2018 podal okres k Sădu Rejonowemu w Ostrowie Wielkopolskim (okresní soud v Ostrowie Wielkopolskim), předkládajícímu soudu, žalobu znějící na určení, že nebyl ve sporném období povinen vozidlo pojistit. Garanční fond navrhl, aby byla žaloba zamítnuta, jelikož technický stav vozidla byl podle něj irelevantní z hlediska povinnosti držitelů motorových vozidel uzavřít smlouvu o pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu těchto vozidel.

Za těchto podmínek se Sąd Rejonowy w Ostrowie Wielkopolskim (okresní soud v Ostrowie Wielkopolskim) rozhodl přerušit řízení a vznést Soudnímu dvoru EU dotaz, zda se povinnost uzavřít smlouvu o pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel vztahuje i na takové situace, kdy územní samosprávný celek nabyt na základě soudního rozhodnutí vlastnické právo k vozidlu, které je nezpůsobilé k provozu, nachází se na soukromém pozemku, a sice na hlídaném parkovišti mimo veřejnou pozemní komunikaci, a je na základě rozhodnutí jeho držitele určeno k likvidaci, či zda se za takových okolností na územní samosprávný celek coby držitele vozidla nevztahuje povinnost sjednat pojištění, aniž je tím dotčena odpovědnost [garančního] fondu vůči poškozeným třetím osobám.

Podstatou obou otázek předkládajícího soudu je, zda musí být čl. 3 první pododstavec směrnice 2009/103 vykládán v tom smyslu, že uzavření smlouvy o pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorového vozidla je povinné, pokud je dotyčné vozidlo zaregistrováno v členském státě, nachází se na soukromém pozemku, není vzhledem ke svému technickému stavu způsobilé k provozu a je z rozhodnutí svého vlastníka určeno k likvidaci.

Každý členský stát musí, až na výjimky, zajistit, aby každé vozidlo, které má obvyklé stanoviště na jeho území, bylo kryto smlouvou uzavřenou s pojišťovnou, která se minimálně do výše

stanovené unijním právem zaručí za občanskoprávní odpovědnost z provozu uvedeného vozidla.

Pojem „vozidlo“ je nutno vykládat jako „jakékoli motorové vozidlo určené k pohybu po souši, s mechanickým pohonem, nepohybující se však po kolejích, a jakékoli přípojné vozidlo, ať již připojené či nepřipojené“, přičemž tato definice je nezávislá na tom, jakým způsobem předmětné vozidlo je nebo může být využíváno.

Soudní dvůr mimoto zdůraznil, že otázka rozsahu povinnosti sjednat pojištění odpovědnosti z provozu motorových vozidel musí být z důvodů právní jistoty rozhodnuta předem, tzn. před případnou účastí dotyčného vozidla na nehodě.

Soudní dvůr z toho dovodil, že pojistitel poskytne na základě smlouvy o pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu tohoto vozidla plnění za škodu způsobenou tímto vozidlem, v žádném případě neznamená, že by se existence povinnosti sjednat takové pojištění měla určovat v závislosti na skutečném použití předmětného vozidla jako dopravního prostředku v daném okamžiku.

Soudní dvůr dospěl na základě výše uvedeného k závěru, že vozidlo, které je zaregistrováno, a tudíž nebylo řádně vyřazeno z provozu a je k provozu způsobilé, odpovídá pojmu „vozidlo“, a nepřestává proto podléhat pojistné povinnosti jen z toho důvodu, že jeho vlastník již nemá v úmyslu je řídit a odstavil je na soukromém pozemku. V důsledku toho je uzavření smlouvy o pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorového vozidla povinné, pokud je dotyčné vozidlo stále v členském státě zaregistrováno a je způsobilé k provozu, ale je z rozhodnutí svého vlastníka, který již nemá v úmyslu je řídit, odstaveno na soukromém pozemku.

Totéž musí v zásadě platit pro vozidlo, které je zaregistrováno v určitém členském státě, nachází se na soukromém pozemku a je na základě rozhodnutí jeho vlastníka určeno k likvidaci, i když toto vozidlo není v daném okamžiku vzhledem ke svému technickému stavu způsobilé k provozu.

V tomto ohledu je třeba zdůraznit, že taková pojistná povinnost nezávisí na tom, zda je vozidlo v daném okamžiku používáno jako dopravní prostředek, ani na tom, zda dotyčné vozidlo případně způsobilo škodu.

Zadruhé je třeba uvést, že i když je členským státům uložena povinnost zřídit subjekt, jehož úkolem je poskytovat náhradu škody minimálně do výše povinnosti uzavřít pojištění stanovené unijním právem pro případ věcných škod nebo škod na zdraví způsobených mimo jiné vozidlem, u něhož nebyla splněna pojistná povinnost stanovená v článku 3 této směrnice, bylo poskytnutí náhrady škody tímto subjektem koncipováno jako nejzazší opatření, stanovené pouze pro případy uvedené v tomto ustanovení, a nelze je považovat za provedení záručního systému pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel mimo tyto případy.

Rozsah povinného poskytnutí náhrady škody subjektem pro odškodnění se totiž, pokud jde o škody způsobené zjištěným vozidlem, kryje s rozsahem obecné pojistné povinnosti, takže povinné poskytnutí náhrady škody tímto subjektem v takové situaci nemůže být rozšířeno na případy, kdy se na vozidlo, které se účastnilo nehody, nevztahovala pojistná povinnost.

Z toho rovněž plyne, že vzhledem k tomu, že poskytnutí náhrady škody tímto subjektem je v případě zjištěného vozidla upraveno pouze v případech, kdy je uzavření pojištění uvedeného povinné, je výklad rovněž nutný k tomu, aby bylo zajištěno dosažení cíle ochrany poškozených v důsledku dopravních nehod způsobených motorovými vozidly, neboť tento výklad zaručuje, že tito poškození budou v každém případě odškodnění buď pojistitelem na základě příslušné

smlouvy, nebo subjektem uvedeným v článku 10 směrnice 2009/103 v případech, že nebyla splněna povinnost pojistit vozidlo, které se účastnilo dopravní nehody, nebo nebylo-li toto vozidlo zjištěno.

Zatřetí je třeba uvést, že výklad rovněž umožňuje co nejlépe zajistit dodržování cíle spočívajícího v zaručení volného pohybu jak vozidel, která mají obvyklé stanoviště na území EU, tak osob, které jimi cestují, který je rovněž jedním z cílů sledovaných unijními právními předpisy v oblasti pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel.

Začtvrté Evropský soud uvádí, že i když registrace vozidla v zásadě dokládá jeho způsobilost k provozu, a tedy k tomu, aby bylo používáno jako dopravní prostředek, nelze vyloučit, že registrované vozidlo bude objektivně natrvalo nezpůsobilé k provozu z důvodu svého špatného technického stavu. Má-li tedy dojít k tomu, aby takové vozidlo bylo vyřazeno z pojistné povinnosti stanovené v čl. 3 prvním pododstavci směrnice 2009/103, je nezbytné, aby bylo v souladu s použitelnou vnitrostátní právní úpravou oficiálně vyřazeno z provozu.

S ohledem na výše uvedené je třeba mít za to, že vozidlo registrované v členském státě i nadále podléhá pojistné povinnosti stanovené v čl. 3 prvním pododstavci směrnice 2009/103, dokud nebylo v souladu s použitelnou vnitrostátní právní úpravou řádně vyřazeno z provozu.

Lze tak shrnout, že uzavření smlouvy o pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel je povinné, jestliže je dotyčné vozidlo zaregistrováno v členském státě a nebylo řádně vyřazeno z provozu. Taková povinnost nemůže být vyloučena jen z toho důvodu, že registrované vozidlo je v daném okamžiku vzhledem ke svému technickému stavu nezpůsobilé k provozu.

Miroslav Magrot, oddělení právní a krajského živnostenského úřadu
telefon: 564 602 185, e-mail: magrot.m@kr-vysocina.cz